

“How Could I Improve the Problem of Decreased Academic Enthusiasm among Fifth-Grade Students at Shaheed Navab Safavi Elementary School?”

Maede Shahheidari^{1*}

¹ Education Organization, Tehran,Iran

* **Corresponding Author:** www.shahheidari1378@gmail.com

Received: 2025-11-08

Accepted: 2025-12-16

Abstract

Despite continuous efforts to improve teaching methods in elementary schools, the decline in academic enthusiasm among students, especially in the upper grades of elementary school, remains one of the main challenges of the Iranian education system. Evidence shows that monotonous teaching methods, lack of challenging activities, and lack of modern educational tools are among the factors affecting the decline in learning motivation. Therefore, this action research was designed and implemented with the aim of increasing academic enthusiasm among fifth grade elementary school students, and a variety of strategies were used to achieve this goal. The results showed that by creating diversity in teaching methods and activating the classroom, students' enthusiasm and engagement increase significantly.

Keywords: Action research, Academic enthusiasm, Elementary school students

© 2023 Journal of Mental Health in School (JMHS)

This work is published under CC BY-NC 4.0 license.

© 2023 The Authors.

How to Cite This Article: Shahheidari, M. (2025). “How Could I Improve the Problem of Decreased Academic Enthusiasm among Fifth-Grade Students at Shaheed Navab Safavi Elementary School?”. *JMHS*, 3(3): 160-171.

چگونه توانستم مشکل کاهش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان کلاس پنجم دبستان شهید نواب صفوی را بهبود ببخشم؟

مائده شاه حیدری^{۱*}

^۱ آموزگار آموزش و پرورش، تهران، ایران

* نویسنده مسئول: www.shahheidari1378@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۹/۲۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۸/۱۷

چکیده

با وجود تلاش های مستمر برای بهبود روش های تدریس در مدارس ابتدایی، کاهش اشتیاق تحصیلی در میان دانش آموزان، به ویژه در پایه های بالاتر دوره ی ابتدایی، هم چنان یکی از چالش های اصلی نظام آموزشی ایران به شمار می رود. شواهد نشان می دهد که روش های تدریس یکنواخت، کمبود فعالیت های چالش بر انگیز و نبود ابزار های نوین آموزشی از جمله عوامل موثر در افت انگیزه ی یادگیری هستند. از این رو این اقدام پژوهی با هدف افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان پایه ی پنجم ابتدایی طراحی و اجرا شد و برای تحقق این هدف مجموعه ای از راهبردهای متنوع به کار گرفته شد. نتایج حاصل نشان داد که با ایجاد تنوع در روش های تدریس و فعال سازی کلاس اشتیاق و درگیری دانش آموزان به طور محسوسی افزایش می یابد.

واژگان کلیدی: اقدام پژوهی، اشتیاق تحصیلی، دانش آموزان ابتدایی

تمامی حقوق نشر برای فصلنامه سلامت روان در مدرسه محفوظ است.

شیوه استناد به این مقاله: شاه حیدری، مائده. (۱۴۰۴). چگونه توانستم مشکل کاهش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان کلاس پنجم دبستان شهید نواب صفوی را بهبود ببخشم؟. *فصلنامه سلامت روان در مدرسه*، ۳(۳): ۱۶۰-۱۷۱.

مقدمه

در عصر حاضر، آموزش و پرورش با چالش های پیچیده تر از هر زمان دیگر روبه روست؛ چالش هایی که نه تنها به جنبه های محتوایی آموزش مربوط اند، بلکه بیشتر به کیفیت تجربه یادگیری دانش آموزان و مشارکت فعال آن ها در فرایند یاددهی-یادگیری گره خورده اند (میکائیلی و همکاران، ۱۳۹۳). یکی از مهم ترین مولفه های کیفی نظام آموزشی، میزای اشتیاق تحصیلی دانش آموزان است؛ این مفهوم به میزان نیرو و انرژی اشاره می کند که یک دانش آموز صرف فعالیت های تحصیلی خود می نماید و یکی از قابلیت های مهم در آموزش و پرورش برای مقابله با مسائل و

چالش های تحصیلی محسوب می شود (ایزد پناه و رضایی، ۲۰۲۲). اشتیاق تحصیلی به عنوان یک مولفه ی انگیزشی به کار می رود و بیانگر میزان تعلق خاطر دانش آموزان به مدرسه و انجام فعالیت های تحصیلی می باشد که شامل سه جز شناختی، عاطفی و رفتاری است (قدم پور و همکاران، ۱۳۹۶). مطالعات جهانی نشان می دهد که اشتیاق تحصیلی پیش بینی کننده ی اصلی موفقیت تحصیلی، کاهش ترک تحصیل، رشد شخصی و حتی سلامت روانی دانش آموزان در بلند مدت است. در ایران نیز نظام آموزشی همواره با دغدغه ی حفظ انگیزه و علاقه مندی دانش آموزان، به ویژه در مقطع ابتدایی مواجه بوده

مجموع این نشانه ها حاکی از نبود اشتیاق تحصیلی، بی انگیزگی و بی میلی به یادگیری در بین دانش آموزان کلاس بود. وضعیتی که می توانست بر کیفیت یادگیری، اعتماد به نفس تحصیلی و رشد اجتماعی آن ها اثر منفی بگذارد. همین موضوع مرا بر آن داشت تا به دنبال راهی عملی برای بازگرداندن اشتیاق و پویایی به فضای یاددهی- یادگری کلاس باشم.

بیان مساله

اشتیاق تحصیلی یکی از موفقه های کلیدی در موفقیت آموزشی دانش آموزان است که تاثیر مستقیمی بر کیفیت یادگیری، پیشرفت تحصیلی و رضایت آنان از فرایند آموزش دارد (Fredricks et al., 2004). با این حال کاهش اشتیاق تحصیلی در بین دانش آموزان به ویژه دوره ی ابتدایی به عنوان چالشی جدی مطرح است که در بسیاری از مدارس مشاهده می شود. کسانی که اشتیاق تحصیلی پایینی دارند یا فاقد اشتیاق هستند در دوران تحصیلی با مسائلی از جمله خطر ترک تحصیل و سایر رفتار های انحرافی، ضعف در انگیزه، درگیر نشدن در فعالیت های مدرسه، پیشرفت نکردن در مدرسه و نمرات پایین که اعتماد به نفس آن ها را تهدید می کند مواجه هستند (قدم پور و همکاران، ۱۳۹۶، زاهد بابلان و همکاران، ۱۳۹۶).

مطالعات نشان داده اند که علل کاهش اشتیاق تحصیلی می تواند چند بعدی و متنوع باشد؛ از جمله سبک های تدریس سنتی، فقدان تنوع در فعالیت های آموزشی، کمبود ابزار های کمک آموزشی و هم چنین عوامل روان شناختی و اجتماعی مانند عدم ارتباط موثر میان معلم و دانش آموز.

در شرایط کنونی که آموزش و پرورش به سمت روش های فعال و مشارکتی پیش می رود، ضروری است راهکار های موثر و کارآمدی برای افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان شناسایی و اجرا شود تا زمینه های رشد شناختی، عاطفی و رفتاری آن ها فراهم گردد.

این پژوهش بر آن است تا با بهره گیری از روش های خلاقانه، استفاده از فعالیت های گروهی و روش های متنوع تدریس، فرایند یادگیری را برای دانش آموزان جذاب تر سازد و اشتیاق تحصیلی آن ها را بهبود بخشد.

اهمیت و ضرورت پژوهش

اشتیاق تحصیلی سازه ای بسیار مهم در یادگیری به شمار می رود. که میزان انرژی مصرفی برای انجام کار ها تلقی می شود. داشتن اشتیاق تحصیلی سبب مشارکت مفید و موثر در فعالیت های کلاسی و مدرسه، تحکم روابط با معلمان و سایر دانش آموزان و اخت شدن با شرایط مدرسه می شود (پناهی و

است. علی رقم تلاش هایی برای ارتقای روش های تدریس، مشاهدات میدانی و برخی پژوهش های داخلی حاکی از کاهش تدریجی اشتیاق دانش آموزان به مدرسه، به خصوص در پایه های بالاتر مانند پایه پنجم هستند (حسینی، ۱۳۹۸).

در چنین شرایطی، استفاده از راهبردهای آموزشی نوآورانه می تواند راهگشای معلمان برای بازگرداندن علاقه و هیجان به کلاس درس باشد. محیط یادگیری اگر به گونه ای طراحی شود که برای دانش آموزان، معنادار، جذاب و برانگیزاننده باشد، نه تنها اشتیاق تحصیلی را افزایش می دهد، بلکه یادگیری عمیق تری را نیز رقم می زند.

با توجه به موارد فوق، پژوهش حاضر با هدف بررسی راهکار های افزایش اشتیاق تحصیلی در بین دانش آموزان پایه ی پنجم ابتدایی شکل گرفته است. در این مسیر، تمرکز بر طراحی مداخلات و راهکار های آموزشی بوده است تا محیط یادگیری جذاب تر شود و اشتیاق تحصیلی پایین دانش آموزان بهبود یابد.

توصیف وضعیت موجود

اینجانب مانده شاه حیدری، آموزگار رسمی آموزش و پرورش شهر تهران می باشم و امسال در دبستان دخترانه ی شهید نواب صفوی مشغول به خدمت بودم. دبستان شهید نواب صفوی بافت بسیار قدیمی در محدوده ی خانی آباد در سال تاسیس شده است و ۹۶۰ نفر جمعیت دارد و مجموعاً دارای ۲۴ کلاس ۴۰ نفری می باشد. عوامل اجرایی این مدرسه ۷ نفر و معلمان ۲۴ نفر هستند.

در آغاز سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ با ورود به کلاس پنجم با جمعی از دانش آموزان مواجه شدم که بر خلاف آنچه انتظار داشتم روحیه ای سرد و بی نشاط داشتند. در اولین هفته های تدریس با دقت در رفتار و عملکرد دانش آموزان متوجه شدم که بسیاری از آن ها تمایل چندانی به مشارکت در فعالیت های کلاسی ندارند. سکوت فراگیر، نگاه های بی حوصله، بی میلی به داوطلب شدن و حتی واکنش های سطحی به تشویق های معلم از جمله نشانه هایی بودند که توجه مرا جلب کردند.

برای درک بهتر وضعیت، اقدام به مشاهده ی نظام مند کلاس در طول چند جلسه، گفت و گو های غیر رسمی با دانش آموزان و رایزنی با همکاران پایه نمودم. بررسی فعالیت های نوشتاری، میزان مشارکت شفاهی و واکنش های عاطفی در زمان تدریس گویای رکود درگیری ذهنی و عاطفی دانش آموزان بود. هم چنین از طریق گفت و گو با برخی از والدین مشخص شد که تعداد زیادی از دانش آموزان با یکنواخت بودن روند یادگیری، دچار دلزدگی از مدرسه شده اند و والدین از نبود اشتیاق برای حضور در کلاس یا انجام تکالیف شکایت داشت

هدف کلی

کمک به افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان کلاس پنجم دبستان شهید نواب صفوی شهر تهران.

اهداف جزئی

۱. شناسایی نشانه ها و ابعاد مختلف اشتیاق تحصیلی پایین در کلاس درس.
۲. بررسی دلایل اشتیاق تحصیلی پایین دانش آموزان از دیدگاه خودشان، معلم و اولیا.
۳. طراحی و اجرای فعالیت های کلاسی لذت بخش و معنادار، متناسب با علایق و توانایی های دانش آموزان.
۴. استفاده از روش های تدریس فعال و خلاق برای افزایش مشارکت دانش آموزان در کلاس.
۵. تقویت تعامل مثبت و صمیمی میان معلم و دانش آموزان.
۶. ارزیابی تاثیر اقدامات انجام شده در افزایش اشتیاق دانش آموزان به حضور فعال در کلاس.

سوال کلی پژوهش

چگونه می توانم اشتیاق تحصیلی دانش آموزان کلاس پنجم دبستان شهید نواب صفوی شهر تهران را بهبود افزایش دهم.

سوالات فرعی

۱. نشانه ها و جلوه های اشتیاق تحصیلی پایین در کلاس درس کدام اند؟
۲. دلایل کاهش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان از دیدگاه خودشان، معلم و اولیا چیست؟
۳. چگونه می توان با طراحی فعالیت های کلاسی لذت بخش و معنادار، شوق یادگیری را در دانش آموزان افزایش داد؟
۴. تنوع در روش تدریس چه تاثیری بر افزایش جذابیت فرایند یاددهی- یادگیری دارد؟
۵. نقش تعامل انسانی، مثبت و صمیمی معلم با دانش آموزان در تقویت اشتیاق تحصیلی چیست؟
۶. اقدامات انجام شده تا چه اندازه موجب افزایش اشتیاق دانش آموزان به حضور فعال در کلاس شده اند؟

پیشینه ی تحقیق

یکی از مولفه های مهم و کاربردی در آموزش کودکان و نوجوانان، اشتیاق تحصیلی می باشد. بیش از سه دهه از زمانی که برای اولین بار پژوهشگران مولفه ای به نام اشتیاق تحصیلی را به عنوان یکی از عوامل موثر در عملکرد تحصیلی معرفی کرده اند می گذرد (قدم پور، ۱۳۹۶).

همکاران، ۱۴۰۲). اشتیاق تحصیلی می تواند نگرشی پر شور و مثبت به دانش آموزان، هنگام مطالعه و انجام فعالیت های تحصیلی بدهد و به عنوان راهکاری در مواجهه با مسائل و چالش های تحصیلی باشد (ایزد پناه، ۲۰۲۲).

بی اشتیاقی تحصیلی از جمله چالش های رایج و نگران کننده در مدارس امروز به شمار می رود که پیامد های جدی برای رشد تحصیلی و روانی دانش آموزان به همراه دارد. نتایج مطالعات نشان می دهد که کاهش اشتیاق در دانش آموزان می تواند به افت عملکرد درسی، کاهش اعتماد به نفس، افزایش اضطراب و شکل گیری نگرش منفی نسبت یادگیری منجر شود (بلوچ لاشاری و رستمی، ۱۴۰۲). عسگری (۱۴۰۲) نیز تاکید می کند که تداوم این وضعیت می تواند به کناره گیری تدریجی دانش آموزان از فرایند یاددهی- یادگیری و حتی ترک تحصیل زود هنگام بینجامد.

با آغاز سال تحصیلی خیلی زود متوجه شدم که تعداد قابل توجهی از دانش آموزانم اشتیاق چندانی به درس ندارند. حتی زمانی که با بازی، داستان یا ابزار های متنوع سعی می کردم فضای کلاس را گرم تر و جذاب تر کنم، باز هم چهره های بی تفاوت و سکوت سنگینی در کلاس حکم فرما بود. بعضی از آن ها تکالیف را ناقص انجام می دادند یا اصلا تحویل نمی دادند. وقتی از آن ها سوال می پرسیدم، بیشترشان سرشان را پایین می انداختند و از نگاه کردن به بقیه پرهیز می کردند. تمایلی به مشارکت در گفتو گو های کلاسی نداشتند و اغلب با کم ترین میزان انرژی، فقط حضور فیزیکی داشتند. حتی در زنگ های تفریح یا فعالیت های جمعی نیز خبری از شور و هیجان بچگانه نبود.

با مشاهده ی این وضعیت به عنوان معلم احساس کردم مسئولیتی مضاعف دارم؛ چرا که مدرسه باید محیطی پرشور، ایمن و جذاب برای کودکان باشد، جایی برای شکوفایی ذهن و احساسات آن ها. در نتیجه تصمیم گرفتم به جای سرزنش یا بی توجهی، با دقت بیشتری رفتار و گفت و گوهای آن ها را بررسی کنم. صحبت با خود دانش آموزان و شنیدن دلایلمشان، بررسی محیط مدرسه، تعامل با والدین و گفت و گو با همکارانم مرا به این نتیجه رساند که لازم است ریشه های اشتیاق تحصیلی پایین را شناسایی کنم و گام به گام برای حل آن برنامه ریزی کنم.

نتایج این پژوهش می تواند الگویی برای دیگر همکاران باشد؛ چراکه بی اشتیاقی تحصیلی نه مسئله ای شخصی بلکه چالشی عمومی در مدارس ماست. راه حل هایی که در این اقدام پژوهی آزموده شد قابل تعمیم به سایر کلاس هاست و می تواند کیفیت آموزش و اشتیاق تحصیلی را ارتقا بخشد.

است (ایزدپناه و محمدرضایی، ۲۰۲۲).
 Appleton et al. (2008) مولفه‌ی شناختی را شامل تمایل دانش‌آموزان به انجام تکالیف مدرسه و تلاش برای یادگیری می‌دانند. دانش‌آموزانی که سطح بالایی از شناختی اشتیاق تحصیلی را دارند؛ میزان بالایی از درک، مهارت تفکر انتقادی، مهارت حل مسئله و مشارکت فعال در فرایند تحصیلی خود نشان می‌دهند (تشتوش و همکاران، ۲۰۲۳).

بعد عاطفی

مولفه‌ی عاطفی به لذت بردن دانش‌آموز و علاقه به چالش‌های مربوط به مدرسه و تمایل به انجام تکالیف مدرسه اشاره دارد (قدم پور و همکاران، ۱۳۹۶). دانش‌آموزانی که این مولفه را دارا هستند؛ به فعالیت‌های تحصیلی علاقه‌مندند، از وظایف تحصیلی‌شان لذت می‌برند و رفتارهای همکارانه را اجرا می‌کنند (ایزد پناه، محمدرضایی، ۲۰۲۲). از دیگر ویژگی‌های دانش‌آموزان با میزان بالای این مولفه می‌توان به علاقه مندی درونی به یادگیری مطالب درسی و انجام تکالیف، ارزش‌دهی به مطالب هنگام تدریس توسط معلم، داشتن عاطفه مثبت و فقدان عاطفه منفی نظیر ناامیدی، اضطراب و خشم هنگام انجام تکالیف درسی و یادگیری اشاره کرد (میرمحمد کاشی و همکاران، ۱۴۰۲). که این عوامل می‌توانند باعث احساس تعلق به مدرسه شوند و نتایج مثبت در عملکرد تحصیلی را به همراه داشته باشد. Finn (1989) بیان کرد که اشتیاق عاطفی نقش بسیار مهمی در شکل دادن به سطوح انگیزه در افراد به خصوص در محیط‌های آموزشی دارد. مثال‌های اشتیاق عاطفی مانند مشارکت در فعالیت‌های کلاسی برای رضایت و لذت ذاتی آن نشان از ارتباط این مولفه با انگیزه‌ی درونی دارد. طبق گفته او دانش‌آموزانی که سطح بالایی از اشتیاق عاطفی را دارند در پی ریزی اهداف چالشی و غلبه بر موانع آمادگی بیشتری دارند.

بعد رفتاری

مولفه‌ی رفتاری اشتیاق به مجموعه‌ای از فعالیت‌های مثبت در یادگیری و تحصیل اشاره دارد. اشتیاق رفتاری می‌تواند از مشارکت ساده‌ی رفتاری مانند پیروی از قوانین مدرسه تا شرکت در انتخابات شورای دانش‌آموزی متغیر باشد (Fredricks et al, 2004).

Finn (1989) به سه طریق و به صورت جامع مولفه‌ی رفتاری اشتیاق را تعریف می‌کند:

۱. تعریف اول مربوط به داشتن رفتارهای مثبت مانند رعایت قوانین و هنجارهای کلاسی و...هم چنین نداشتن رفتارهای مخرب مثل ترک مدرسه و به دردرس افتادن است.

از اصطلاح اشتیاق تحصیلی تعاریف متعددی به عمل آمده است: اشتیاق تحصیلی به معنای داشتن نگرش مثبت و پرشور نسبت به یادگیری، مطالعه و انجام فعالیت‌های تحصیلی می‌باشد از این قابلیت مهم و کاربردی می‌توان به عنوان یک راهکار در مواجهه با مسائل و چالش‌های تحصیلی استفاده کرد (ایزدپناه، ۲۰۲۲). رام و اسماعیلی شاد، ۲۰۱۸ اشتیاق تحصیلی را وضعیت عاطفی مثبت نسبت به تحصیل و مدرسه می‌دانند تشتوش (۲۰۲۳) و حسین مردی و همکاران (۱۴۰۰) اشتیاق تحصیلی را آمیزه‌ای از انرژی و کارایی می‌دانند که دانش‌آموزان برای انجام درست فعالیت‌هایشان به آن نیاز دارند. این مولفه اصولاً در مقابل بی‌رغبتی و بی‌میلی قرار می‌گیرد. همچنین (ابراهیم زاده، ۱۴۰۰) این اصطلاح را به این معنا می‌داند که کم و کیف تلاش دانش‌آموز برای رسیدن به اهداف آموزشی را نشان می‌دهد. یکی از جامع‌ترین تعاریف را درخصوص اشتیاق تحصیلی دارد ایشان یکی از اصول تربیت را انگیزش یا ایجاد اشتیاق در مربی می‌دانند و بیان می‌کنند که «اگر بناست که شاگرد از راه تجربه افکار و عقاید، عادات و تمایلات و طرز کار خود را تغییر دهد باید نسبت به موضوع یادگیری علاقمند باشد، در جریان یادگیری هدف معینی را دنبال کند، نسبت به یادگیری امر مورد نظر احساس احتیاج نماید. بنابراین معلم باید علاقه و رغبت شاگردان را نقطه شروع کار خود کند.»

ابعاد اشتیاق تحصیلی

صاحب نظران مختلف، ابعاد مختلفی برای اشتیاق تحصیلی برشمرده‌اند. Finn (1989) دو بعد عاطفی و رفتاری را برای اشتیاق تحصیلی در نظر گرفتند. بعد تحصیلی، رفتاری، شناختی و روانشناختی نیز از دیگر تقسیم‌بندی‌هایی است که انجام شده است (Appleton et al, 2006).

بعد شناختی

خیلی از اوقات پیش می‌آید که دانش‌آموزان نشانه‌هایی از توجه به معلم را نشان بدهند اما در ذهنشان به چیزهای دیگری فکر کنند. به طور کلی معلمان از دانش‌آموزان می‌خواهند که به صورت عمیق به مطالب فکر کنند و از راهبرد‌های مختلفی برای تعمق در یادگیری استفاده نمایند (شهرکی و همکاران، ۱۴۰۱).

Fredricks et al (2004) مشخص کرده‌اند که اشتیاق شناختی می‌تواند از به خاطر سپردن ساده تا استفاده از یادگیری خود تنظیم متغیر باشد. این مولفه شامل رویکردهای شناختی نسبت به یادگیری، مانند تمرکز بر مباحث تحصیلی، پرهیز از رفتارهای نامناسب و مخرب همچنین عملکرد خوب در آزمون‌ها

۲. دومین تعریف اشتیاق رفتاری را مشارکت در یادگیری می داند. رفتارهایی مانند مانند تلاش، پشتکار، تمرکز، توجه، درخواست سؤالات و مشارکت در بحث کلاسی شامل این تعریف می شوند.

۳. شرکت در فعالیت های ورزشی مدرسه، مسابقات گوناگون و کمک به اداره ی مدرسه سومین تعریف از اشتیاق رفتاری می باشد.

عوامل موثر بر اشتیاق تحصیلی

مقدسی و کیکاووسی آرانی (۲۰۲۳) به بررسی عوامل موثر بر اشتیاق تحصیلی پرداختند و این عوامل را به سه زیرمجموعه ی تحصیلی، فردی و اجتماعی تقسیم کردند.

عوامل تحصیلی

عوامل تحصیلی موثر بر اشتیاق تحصیلی شامل چهار مولفه ی محیط یاددهی و یادگیری، فرهنگ، فعالیت های فوق برنامه و امکانات و تجهیزات می باشد. میزان اثرگذاری محیط یاددهی و یادگیری از سایر مولفه ها بیش تر است. محیط تحصیلی با قوانین منعطف و معقول، فضای دوستانه و آزاد برای ارائه ی نظرات باعث جذب بیشتر دانش آموزان و افزایش اشتیاق آن ها برای یادگیری و مشارکت می شود. فعالیت های فوق برنامه نقش مهمی را در انعطاف برنامه ی درسی دانش آموزان ایفا می کند. هم چنین راهی برای کشف و بیان هویت، توسعه ی مهارت های عملی و برقراری ارتباط با سایر معلمان و دانش آموزان می باشد. مقدسی و کیکاووسی آرانی (۲۰۲۳) نقش امکانات و تجهیزات مدرسه مانند: ویدئو پروژکتور، ابزارهای کمک آموزشی، میز و صندلی های مناسب، تجهیزات آزمایشگاهی و کتابخانه را نیز در اشتیاق تحصیلی دانش آموزان موثر می دانند.

عوامل فردی

عوامل فردی موثر بر عملکرد تحصیلی شامل: نگرش، دانش و مهارت دانش آموزان می باشد. نگرش دانش آموزان به موفقیت تحصیلی بسیار مهم است. یکی از رفتارهای انگیزشی تاثیرگذار و موثر بر اشتیاق تحصیلی دانش آموزان، خودپنداره ی آن ها می باشد. خودپنداره ی مجموعه ای از تصورات افراد در خصوص توانایی هاف قابلیت و ناتوایی ها می باشد. بدین صورت که یک دانش آموز با خودپنداره ی تحصیلی بالا زمینه ی موفقیت خود را ایجاد می نماید و با اشتیاق بیش تری تلاش می کند تا به رشد و پیشرفت برسد (زاهد بابلان و همکاران، ۱۳۹۵).

عوامل اجتماعی

عوامل اجتماعی موثر بر عملکرد تحصیلی شامل: ارتباط معلمان و دانش آموزان، خانواده، دوستان و خویشاوندان می باشد. تعامل مثبت میان معلمان و دانش آموزان تأثیر قابل توجهی بر اشتیاق تحصیلی دارد. تجربیات گسترده نشان داده است دانش آموزانی که ارتباط بهتری با معلمان خود داشته باشند به نتایج عاطفی، رفتاری و شناختی بیشتری خواهند رسید (Cui, 2022). تعامل معلم و دانش آموز یکی از عوامل اجتماعی و روان شناختی کلاس است که به مدیریت کلاس و ارتباطات دانش آموزی و غیردانش آموزی بین معلمان و دانش آموزان اشاره دارد. تحقیقات نشان داده اند که بیشترین پیوند واقعی بین اشتیاق تحصیلی و ارتباط میان معلم و دانش آموز وجود دارد. خانواده هم با ارزش دادن به ادامه تحصیل فرزندان و ضروری دانستن آن و هم چنین با حمایت و تشویق در اشتیاق تحصیلی فرزندان موثر می باشند.

نظریات مرتبط با اشتیاق تحصیلی

نظریه انگیزش درونی و بیرونی

نظریه ی خود تعیین گری توسط دسی و رایان ارائه شد. آن ها عنوان کردند که انسان ها فعالانه و مداوم به دنبال توسعه و تسلط بر تجربیات و چالش های جدید هستند. نظریه ی خود تعیین گری بیان می کند که انگیزه یک ساختار چند بعدی است که در یک پیوستار از بی انگیزگی تا انگیزه ی درونی متغیر است شکل . به عبارت دیگر انگیزه از سه سطح بی انگیزگی یا فقدان کلی انگیزه، انگیزش ناشی از عوامل بیرونی یا انگیزش بیرونی، انگیزش ناشی از عوامل داخلی یا انگیزش درونی تشکیل شده است.

نظریه انتظار و ارزش

نظریه انتظار و ارزش توسط وروم مطرح شد. این نظریه مبتنی بر این باور است که تلاش افراد برای رسیدن به موفقیت تابع انتظارات آن ها از رسیدن به موفقیت و ارزشی است که آن ها برای رسیدن به موفقیت قائل هستند. فرمول ارائه شده برای این نظریه به این گونه است:

$$\text{انگیزش} = \text{انتظار افراد از موفقیت} \times \text{ارزش تشویقی موفقیت}$$

طبق فرمول بالا انگیزه ی افراد برای رسیدن به موفقیت، به انتظار آن ها برای موفق شدن و ارزشی که موفقیت برای آن ها دارد بستگی خواهد داشت. علامت ضرب در فرمول بالا بیانگر این موضوع است که اگر انتظار رسیدن به موفقیت و ارزش آن برای فرد بالا باشد انگیزه و تلاش آن ها بالا می رود. در صورتی که اگر احتمال موفق شدن صفر در نظر گرفته شود یا

مواجهه شده بودم پرداختم. در این بخش با کمک ابزار مختلف جمع آوری اطلاعات به شناسایی علل ایجاد کننده اشتیاق تحصیلی پایین می پردازم.

روش های گردآوری اطلاعات در این اقدام پژوهی

• مشاهده ی هدفمند

مشاهده ی مستقیم دانش آموزان در کلاس، هنگام درس دادن، انجام تکالیف، بازی یا شرکت در فعالیت های کلاسی. این مشاهدات بدون دخالت مستقیم انجام شد و سعی بر آن شد تا حالات چهره، سطح مشارکت و انرژی دانش آموزان ثبت و تحلیل شود. جدول زیر نتایج حاصل از مشاهده ی یک روز دانش آموزان در کلاس ۴۰ نفری نشان می دهد. طبق این اطلاعات کم ترین فراوانی مربوط به «پرسیدن سوال های مرتبط» (۲۰٪) و بیشترین مربوط به «انجام به موقع تکالیف» (۴۵٪) است.

هیچ ارزشی برای فرد نداشته باشد، انگیزه نیز صفر خواهد شد.

مدل سه بعدی اشتیاق

این مدل برای اشتیاق تحصیلی ماهیتی سه وجهی در نظر می گیرد. اشتیاق رفتاری که شامل مشارکت در امور تحصیلی و اجتماعی یا فعالیت های فوق برنامه است و برای دستیابی به موفقیت های تحصیلی و جلوگیری از افت تحصیلی ضروری می باشد. اشتیاق عاطفی که شامل واکنش های مثبت و منفی به معلمان، همکلاسی ها و مدرسه می باشد. هم چنین این وجه بر احساس تعلق به مدرسه و تمایل به انجام فعالیت های تحصیلی موثر است. در نهایت وجه شناختی که مبتنی بر نیروگذاری دانش آموزان می باشد و در درک ایده های پیچیده و مهارت های دشوار کاربرد دارد (Fredricks et al., 2004).

گردآوری اطلاعات (شواهد ۱)

در بخش توصیف وضعیت موجود به بیان مسئله ای که با آن

جدول

ردیف	نشانه ی مشاهده شده	تعداد دانش آموزان	درصد
۱	شرکت داوطلبانه در فعالیت های کلاسی	۱۲	۳۰٪
۲	ابراز علاقه به ادامه ی درس یا موضوعات مرتبط	۱۰	۲۵٪
۳	توجه کامل و مداوم در طول تدریس	۱۴	۳۵٪
۴	پرسیدن سوال های مرتبط با موضوع درس	۸	۲۰٪
۵	انجام کامل و به موقع تکالیف	۱۸	۴۵٪
۶	داشتن انرژی مثبت و شوق هنگام ورود به کلاس	۹	۲۲٪
۷	همکاری موثر با هم کلاسی ها در فعالیت های گروهی	۱۵	۳۷٪

صورت غیر رسمی و در حاشیه ی جلسات اولیا انجام شد. هدفم شنیدن مستقیم نگرانی ها و برداشت های آن ها نسبت به وضعیت تحصیلی فرزندانشان بود. در ادامه به بریده هایی از جملات اولیا اشاره خواهم کرد.

مادر یکی از دانش آموزان گفت: «دخترم وقتی با دست ورزی آموزش می دهید یا بازی های درسی چاشنی تدریس می کنید با ذوق، اشتیاقش برگشته است. قبلا از کلاس فراری بود.»

دیگری گفت: «دخترم اوایل دبستان با علاقه به مدرسه می رفت، ولی رفته رفته شور و شوقش کم تر شده است؛ شاید چون دوست دارد در کلاس مشارکت داشته باشد و الان احساس می کند فضای کلاس درس رسمی تر شده است.»

پدر دانش آموز دیگر اشاره کرد: «دخترم از کارهای گروهی و فعالیت های خلاقانه انرژی می گیرد؛ وقتی این بخش ها کم

• مصاحبه ی غیر رسمی با دانش آموزان

گفت و گو های غیر رسمی، صمیمی و بدون فشار با دانش آموزان برای شناخت علل بی انگیزگی شان صورت گرفت. این گفت و گو ها معمولا در زنگ تفریح، زنگ هنر یا بعد از کلاس انجام شدند. در جریان مصاحبه ها مشخص شد که کاهش اشتیاق آن ها به درس، بیش از آنکه ناشی از ناتوانی تحصیلی باشد، به عواملی همچون: یکنواختی روش تدریس، بی ربط دانستن مطالب درسی با زندگی روزمره، نبود یازخورد موثر از سوی معلم، ضعف در برقراری ارتباط عاطفی با معلم و فشار خانواده بر نمره و موفقیت تحصیلی بر می گردد.

• مصاحبه یا گفت و گو با والدین

برای درک بهتر دلایل کاهش اشتیاق تحصیلی بچه ها، با ۶ نفر از اولیا (۴ مادر و ۲ پدر) گفت و گو کردم. این گفت و گو ها به

• پرسشنامه اشتیاق تحصیلی

برای سنجش میزان اشتیاق تحصیلی دانش آموزان از پرسش نامه ی استاندارد فردیکز و همکاران استفاده کردم که شامل ۳ بعد رفتاری، هیجانی، شناختی است و با مقیاس لیکرت از ۱ تا ۵ امتیازدهی می شود. این پرسشنامه در اختیار ۴۰ دانش آموز قرار گرفت و پاسخ های آنان جمع آوری شد.

می شود، اشتیاقش هم پایین می آید.»
مادری دیگر چنین گفت: «دخترم قبلا به هنگام انجام تکالیف از من سوال می پرسید و خودش دنبال پاسخ درست می گشت، الان می گوید ولش کن، سخت هست.»
هم چنین پدر دانش آموز دیگر گفت: «دخترم هر کاری می کنیم بشیند و مشق هایش را انجام دهد یا خوابش می گیرد یا می گوید بعدا می نویسم.»

جدول ۲:

بعد اشتیاق تحصیلی	تعداد سوالات	میانگین نمره دانش آموز از ۵	توضیح
رفتاری	۵	۳/۳	مشارکت نسبی در فعالیت های کلاسی
هیجانی	۵	۲/۷	کاهش احساس علاقه و تعلق خاطر
شناختی	۵	۳	درگیری ذهنی محدود با یادگیری

بصری دیجیتال، از دانش آموزان خواسته شد با وسایل ساده مانند مقوا، کاغذ رنگی، چوب بستنی، دکمه و... ابزار های آموزشی بسازند. این فعالیت ها در قالب پروژه های کوچک فردی یا گروهی اجرا شد.

۴. برگزاری مسابقات و جشنواره های علمی: مسابقات علمی با محوریت درس های مختلف طراحی شد تا انگیزه و رقابت سالم در دانش آموزان تقویت شود.

۵. تقویت ارتباط عاطفی با معلم و مدرسه: برای افزایش اشتیاق عاطفی دانش آموزان، جلسات کوتاه گفت و گوی فردی، بازخورد های مثبت و توجه عاطفی معلم اجرا شد. هر هفته چند دقیقه با دانش آموزان درباره ی احساساتشان صحبت شد، پیام های انگیزشی شخصی در یافت کردند و تابلویی با عنوان «مهر معلم به تو» در کلاس نصب شد تا احساس دیده شدن و تعلق بیش تری در مدرسه تجربه کنند.

گردآوری اطلاعات (شواهد ۲)

• مشاهده ی هدفمند

پس از اجرای راه حل ها، دوباره به مشاهده ی هدفمند دانش آموزان پرداخته شد و نتایج نشان داد که میزان اشتیاق تحصیلی آن ها در هر سه بعد به طور قابل توجهی افزایش یافته است. افزایش تعداد دانش آموزانی که در فعالیت های کلاسی مشارکت کردند؛ علاقه به درس نشان دادند، با دقت گوش دادند و تکالیف را کامل انجام دادند نشان می دهد راه حل های اجرایی تاثیر مثبت و موثری بر اشتیاق تحصیلی آن ها داشته است.

نتایج تحلیل داده ها نشان می دهد بعد هیجانی با میانگین نمره ی پایین تر نسبت به دو بعد دیگر، بیانگر کاهش علاقه و احساس مثبت دانش آموزان نسبت به مدرسه و فعالیت های کلاسی بود.

انتخاب راه حل ها و اعتبار بخشی به آن ها

پس از تحلیل دقیق شواهد جمع آوری شده از طریق مشاهده، مصاحبه و پرسشنامه به بررسی منابع علمی و پژوهش های مرتبط پرداختم و راهکار های موثر در افزایش اشتیاق تحصیلی را گردآوری نمودم. در مرحله ی بعد، با مشورت همکاران و بهره گیری از تجارب آموزشی آن ها، راه حل هایی عملی و قابل اجرا برگزیده شدند.

این راه حل ها به شرح زیر هستند:

۱. فعالیت های گروهی و مشارکتی: با تقسیم دانش آموزان به گروه های کوچک، پروژه ها و فعالیت های مشترک در دروس مختلف طراحی شد تا تعامل و همکاری بین آن ها تقویت شود. این فعالیت ها در طول هفته و در زمان های مشخص اجرا گردید تا مشارکت فعال و مسئولیت پذیری دانش آموزان افزایش یابد.

۲. بازی وارسازی تدریس: برای جذاب تر کردن فرایند یاددهی-یادگیری، از عناصر بازی مانند امتیاز دهی، نشان های افتخار و مسابقات دوستانه استفاده شد. این روش به صورت مستمر و در قالب چالش های کوچک در کلاس پیاده سازی شد.

۳. ساخت ابزار کمک آموزشی با وسایل ساده: با توجه به کمبود تجهیزات چند رسانه ای در مدرسه به جای استفاده از ابزار های

جدول ۳:

ردیف	نشانه ی مشاهده شده	تعداد دانش آموزان	درصد
۱	شرکت داوطلبانه در فعالیت های کلاسی	۲۳	۵۸٪
۲	ابراز علاقه به ادامه ی درس یا موضوعات مرتبط	۲۷	۶۸٪
۳	توجه کامل و مداوم در طول تدریس	۳۰	۷۵٪
۴	پرسیدن سوال های مرتبط با موضوع درس	۲۹	۷۳٪
۵	انجام کامل و به موقع تکالیف	۳۲	۸۰٪
۶	داشتن انرژی مثبت و شوق هنگام ورود به کلاس	۲۵	۶۳٪
۷	همکاری موثر با هم کلاسی ها در فعالیت های گروهی	۲۸	۷۰٪

با بقیه حرف می زند. حتی می گوید دلش می خواهد در گروه بندی بعدی، سرگروه باشد.» یکی دیگر از مادران نیز اشاره کرد: «قبلا انگیزه ای نداشت و مدام غر می زد، ولی الان پر انرژی و خوشحال از مدرسه بر می گردد. حس می کنم اعتماد به نفسش هم بیشتر شده است.» مادر دانش آموز دیگر گفت: «دخترم اکنون هنگام انجام تکالیف سوال می پرسد و خود را برای یادگیری بیش تر آماده می کند.» باز خورد های والدین بیانگر آن است که فضای کلاس، برای دانش آموزان جذاب تر شده و مشارکت آن ها در فعالیت ها با احساس مثبت، تعامل موثر و شوق بیشتر همراه شده است.

• پرسشنامه اشتیاق تحصیلی

نتایج حاصل شده از پرسشنامه اشتیاق تحصیلی از بهبود وضعیت پس از اجرای برنامه ی مداخله ای حکایت دارد. مقایسه ی میانگین نمرات دانش آموزان در پیش آزمون و پس آزمون نشان می دهد که در هر سه بعد اشتیاق تحصیلی افزایش مشاهده می شود.

جدول ۴:

توضیح	میانگین نمره دانش آموز از ۵	تعداد سوالات	بعد اشتیاق تحصیلی
پیشرفت اشتیاق رفتاری دانش آموزان در بحث ها، مشارکت ها و فعالیت ها	۴/۲۵	۵	رفتاری
بهبود ارتباط مثبت دانش آموزان با محیط مدرسه و معلم	۴/۴۰	۵	عاطفی
افزایش اشتیاق دانش آموزان به کشف مفاهیم جدید و پرسیدن سوالات	۴/۱۵	۵	شناختی

جدید باعث ارتقای کیفیت یادگیری و افزایش اشتیاق تحصیلی دانش آموزان شده است.

نتیجه گیری

یافته های این اقدام پژوهی نشان داد که مجموعه ای از اقدامات آموزشی هدفمند که با در نظر گرفتن شرایط روانی، عاطفی و شناختی دانش آموزان طراحی و اجرا شده بودند، توانستند تاثیر

• مصاحبه ی غیر رسمی با دانش آموزان

در مصاحبه های انجام شده با دانش آموزان، بیان کردند که پیش از اجرای راعه حل ها درس ها برایشان یکنواخت و خسته کننده بود و علاقه ای به مشارکت نداشتند، اما پس از استفاده از روش های متنوع، کلاس ها جذاب تر شده و احساس می کنند فرصت بیشتری برای بیان نظرات و پرسش های خود دارند. همچنین، همکاری با هم کلاس ها و توجه بیش تر معلم به احساساتشان باعث شده اشتیاق آن ها به یادگیری افزایش یابد و حضور در کلاس برایشان لذت بخش تر شود؛ این بازخورد ها نمایانگر تاثیر مثبت اقدامات انجام شده در بهبود اشتیاق تحصیلی است.

• مصاحبه یا گفت و گو با والدین

در مرحله ی بعد با همان ۶ نفر از والدین مصاحبه شد. بیش تر آن ها به افزایش انگیزه، اشتیاق و مشارکت فرزندانشان در فعالیت های کلاسی اشاره کردند. یکی از مادران عنوان کرد: «این روز ها دخترم وقتی از مدرسه می آید، با شوق از هم فکری

ارزشیابی تاثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

پس از اجرای راه حل ها و اقدامات نوین در کلاس، با استفاده از ابزار های مختلف گردآوری اطلاعات، از جمله پرسشنامه استاندارد اشتیاق تحصیلی، مشاهدات هدفمند و مصاحبه با دانش آموزان و والدین، تاثیر اقدام جدید مورد بررسی قرار گرفت. نتایج حاصل نشان داد که سطر اشتیاق تحصیلی در تمامی ابعاد بهبود قابل توجهی یافته است. به طور کلی می توان گفت که اقدامات

تشکر و قدردانی

پژوهشگران مراتب قدردانی و تشکر خود را از کلیه شرکت‌کنندگان این پژوهش که با استقبال و بردباری، در روند استخراج نتایج همکاری نمودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع

نویسندگان این مطالعه هیچ گونه تعارض منافی در انجام و نگارش آن ندارند.

منابع فارسی

- بلوچ لاشاری، م.، و رستمی، م. (۲۰۲۳). تأثیر بی‌علاقگی تحصیلی بر عملکرد دانش‌آموز. مجله تحقیقات روانشناختی و تربیتی، ۳۳(۴)، ۴۵-۵۶.
- کوی، ل. (۲۰۲۲). نقش روابط معلم و دانش‌آموز در پیش‌بینی رفاه شغلی، خستگی عاطفی و اشتیاق معلم. مرزهای روانشناسی، ۱۳، ۸۹۶۸۱۳.
- ابراهیم‌زاده، ا. (۲۰۲۱). اشتیاق تحصیلی و عوامل مؤثر بر آن. تهران: پادینا.
- فین، ج. د. (۱۹۸۹). کناره‌گیری از مدرسه. مروری بر تحقیقات آموزشی، ۵۹(۲)، ۱۱۷-۱۴۲.
- قدم‌پور، م.، احمدی، ر.، و شریفی، س. (۲۰۱۷). ابعاد اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان دبستان. مجله آموزش، ۲۷(۴)، ۲۰۵-۲۲۲.
- حسینی، ا. (۲۰۱۹). تحلیل کاهش درگیری تحصیلی در مقاطع بالاتر دبستان. مجله تحقیقات نوین آموزشی، ۱۲(۳)، ۴۵-۶۰.
- ایزدپناه، م.، و رضایی، ن. (۲۰۲۲). رابطه بین درگیری تحصیلی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دبستان. مجله روانشناسی تربیتی، ۳۳(۱)، ۵۹-۷۵.
- کیانی، ز.، و فرزعلی، ف. (۲۰۲۳). بررسی مقایسه‌ای تأثیر روش یادگیری مشارکتی در مقابل سخنرانی بر انگیزش تحصیلی و پیشرفت تحصیلی در درس تربیت دینی. نظریه و عمل در تربیت معلم، ۴(۴)، ۶۷-۸۶.
- مردی، ا.، شیروودی، س.، بحری، م.، ر.، و تیزدست، ت. (۲۰۲۱). رابطه بین درگیری تحصیلی، درگیری مدرسه و احساس تعلق به مدرسه با پیشرفت تحصیلی با میانجیگری انگیزش پیشرفت در دانش‌آموزان پسر. جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، ۷(۲)، ۱۷۸-۱۸۹.
- میکائیلی، ن.، افروز، گ.، ا.، و قلیزاده، ل. (۲۰۱۳). رابطه خودپنداره و فرسودگی تحصیلی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دختر. مجله روانشناسی مدرسه، ۱(۴)، ۹۰-

مثبتی بر اشتیاق تحصیلی آن‌ها بگذارند. بررسی نتایج حاصل از پرسشنامه‌ی اشتیاق تحصیلی فردریکزو اقدامات انجام شده نشان می‌دهد که در بعد رفتاری میزان مشارکت دانش‌آموزان در کلاس درس بالا رفته و همکاری گروهی افزایش یافته است. در بعد عاطفی نیز علاقه مندی به حضور در کلاس، احساس مثبت نسبت به معلم و درس بیشتر شده است. هم‌چنین در بعد شناختی، تلاش ذهنی، پشتکار در انجام تکالیف و تمایل به درک عمیق تر مفاهیم تقویت گردیده است. در مقایسه با وضعیت اولیه، که در آن برخی دانش‌آموزان بی‌انگیزه، منفعل یا نگران از شکست بودند. پس از اجرای مداخلات، فضای کلاس گرم تر، پرنشاط تر و یادگیری عمیق تر شد.

این یافته‌ها با نتایج مطالعات پیشین هم‌خوانی دارد. یعقوبی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مشارکت فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های گروهی و معنادار، منجر به افزایش اشتیاق و انگیزه آن‌ها می‌شود. هم‌چنین پیر بلوطی و همکاران (۱۴۰۳) دریافتند که فعالیت‌های گروهی در کلاس، مشارکت رفتاری و انگیزه‌ی یادگیری را ارتقا می‌دهد. کیانی و فرضعلی (۱۴۰۲) نیز با به کارگیری تدریس مشارکتی در فرایند آموزش اشتیاق رفتاری و عاطفی دانش‌آموزان افزایش می‌یابد.

در مجموع با تغییرات نسبتاً ساده اما هوشمندانه در روش‌های تدریس و مدیریت کلاس می‌توان گام بلندی در جهت ارتقای اشتیاق تحصیلی دانش‌آموزان برداشت.

به همکاران عزیز پیشنهاد می‌شود که:

- از روش‌های فعال و دانش‌آموز محور استفاده نمایند.
- با استفاده‌ی هدفمند از تکنولوژی، محیط یادگیری را برای دانش‌آموزان جذاب تر سازند.
- فضای کلاس را به گونه‌ای مدیریت کنند که دانش‌آموزان امکان مشارکت فعال و بیان ایده‌های خود را داشته باشند
- در طراحی تکالیف منزل و کلاسی خلاقیت و علاقه‌ی دانش‌آموزان را مدنظر قرار دهند.
- از نظرات اولیا و خود دانش‌آموزان برای شناسایی علل کاهش و روش‌های افزایش اشتیاق بهره‌گیرند.

موازین اخلاقی

در این مطالعه اصول اخلاق در پژوهش شامل اخذ رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان و حفظ اطلاعات محرمانه آنها رعایت گردیده است.

- engagement in elementary school students. *Journal of Education and Training*, 27(4), 205-222. [Persian]
- Hosseini, A. (2019). Analysis of declining academic engagement in higher grades of elementary school. *New Educational Research Journal*, 12(3), 45-60. [Persian]
- Izadpanah, M., & Rezaei, N. (2022). The relationship between academic engagement and academic achievement of elementary students. *Journal of Educational Psychology*, 33(1), 59-75. [Persian]
- Kiani, Z., & Farzali, F. (2023). A comparative study of the impact of cooperative learning method versus lecture on academic motivation and achievement in the religious education course. *Theory and Practice in Teacher Education*, 4(4), 67-86. [Persian]
- Mardi, A. A., Shiroudi, S., Bahri, M. R., & Tizdast, T. (2021). The relationship between academic engagement, school engagement, and sense of belonging to school with academic achievement mediated by achievement motivation in male students. *Sociology of Education*, 7(2), 178-189. [Persian]
- Mikaeeli, N., AFROOZ, G. A., & Gholizadeh, L. (2013). The relationship of self-concept and academic burnout with academic performance of girl students. *Journal of school psychology*, 1(4), 90-103. [Persian]
- Mir-Mohammad-Kashi, F., Sadeghi, F., Bazgir, T., Fathi, M., & Mir-Mohammad-Kashi, N. S. (2023). Predicting academic engagement based on academic enthusiasm in second-grade elementary students. *Journal of Educational Psychology Research*, 12(1), 112-126. [Persian]
- Moghaddasi, J., Keykavousi Arani, M., & Keykavousi Arani, L. (2023). Factors influencing entrepreneurship development in medical universities within Iran's higher education system. *Journal of Health Management and Development*, 6(4), 49-60. [Persian]
- Panahi, A., et al. (2023). Academic engagement in elementary school students. *Journal of Educational Psychology Studies*, 1(1), 59-75. [Persian]
- Shahraki, T., Reghinejad, M., Herati Dom, S., & Faghiri, M. (2021). The relationship between academic engagement and its components with academic achievement in first-grade middle school students in Jazink
- ۱۰۳.
- میرمحمد کاشی، ف.، صادقی، ف.، بازگیر، ت.، فتحی، م.، و میرمحمد کاشی، ن. س. (۲۰۲۳). پیش‌بینی درگیری تحصیلی بر اساس اشتیاق تحصیلی در دانش‌آموزان پایه دوم ابتدایی. *مجله تحقیقات روانشناسی تربیتی*، ۱۲(۱)، ۱۱۲-۱۲۶.
- مقدسی، ج.، کیکاووسی آرانی، م.، و کیکاووسی آرانی، ل. (۲۰۲۳). عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در دانشگاه‌های علوم پزشکی در نظام آموزش عالی ایران. *مجله مدیریت و توسعه سلامت*، ۴۶(۴)، ۴۹-۶۰.
- پناهی، ا. و همکاران (۲۰۲۳). درگیری تحصیلی در دانش‌آموزان ابتدایی. *مجله مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۱(۱)، ۷۵-۵۹.
- شهرکی، ت.، ریگی نژاد، م.، هراتی دوم، س.، و فقیری، م. (۲۰۲۱). رابطه بین درگیری تحصیلی و مؤلفه‌های آن با پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان پایه اول راهنمایی شهرستان جزینک. *رویکردهای نوین آموزشی*، ۱۲(۱)، ۷۵-۹۱.
- تشتوش، م.، ا.، العلی، ر.، واردت، ی.، الشریفین، ن.، و توبات، ح. (۲۰۲۳). تأثیر آموزش مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) بر اشتیاق تحصیلی در درس ریاضی. *فصلنامه پژوهش‌های تربیتی و اجتماعی*، ۱۳(۳)، ۲۸۴.
- زاهدبابلان، ع.، کریمیان‌پور، غ.، و دشتی، ع. (۱۳۹۶). نقش کیفیت زندگی در مدرسه و خودپنداره تحصیلی در درگیری تحصیلی دانش‌آموزان پایه پنجم و ششم شهرستان ثلاث باباجانی. *رویکردهای نوین آموزشی*، ۱۲(۱) (شماره ۲۵)، ۹۱-۷۵.

فهرست منابع

- Baloch Lashari, M., & Rostami, M. (2023). The impact of academic disengagement on student performance. *Journal of Psychological and Educational Research*, 23(4), 45-56. [Persian]
- Cui, L. (2022). The role of teacher-student relationships in predicting teachers' occupational wellbeing, emotional exhaustion, and enthusiasm. *Frontiers in Psychology*, 13, 896813.
- Ebrahimzadeh, A. (2021). *Academic engagement and its influencing factors*. Tehran: Padina.
- Finn, J. D. (1989). *Withdrawing from school*. *Review of educational research*, 59(2), 117-142.
- Ghadampour, M., Ahmadi, R., & Sharifi, S. (2017). *Dimensions of academic*

Zahedbabolan, A., Karimianpour, G., & Dashti, E. (2017). The role of school life quality and academic self-concept in academic engagement of fifth and sixth grade students in Salas Babajani County. *New Educational Approaches*, 12(1) (Issue 25), 75–91. [Persian]

city. *New Educational Approaches*, 12(1), 75–91. [Persian]

Tashtoush, M. A., AlAli, R., Wardat, Y., Alshraifin, N., & Toubat, H. (2023). The impact of information and communication technologies (ICT)-based education on the mathematics academic enthusiasm. *Journal of Educational and Social Research*, 13(3), 284.